ARREST VAN HET HOF VAN 9 DECEMBER 1975 [1]

Procureur-generaal bij de Cour d'appel te Lyon tegen H. Mommessin en anderen (verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door de Cour d'appel Lyon)

Zaak 64-75

Samenvatting

1. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Wijn — Analyse — Methoden — Doel — Behoeften van de handel — Controle*
   (Verordening van de Commissie nr. 1539/71)

2. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Wijn — Analyse — Methode niet-uitputtende regeling — Bevoegdheid van de Lid-Staten*
   (Verordening van de Commissie nr. 1539/71)

3. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Wijn — Invoer — Nationale controle — Opvoering van alcoholgehalte — Vermoeden — Analysemethode — Toelaatbaarheid — Voorwaarden*
   (Verordeningen van de Raad nrs. 816/70, 817/70; Verordening van de Commissie nr. 1539/71; EEG-Verdrag, art. 30)

1. De in verordening nr. 1539/71 voorgeschreven analysemethoden moeten niet alleen worden gevolgd wanneer de wijn voor handelsdoeleinden aan de analyse moet worden onderworpen, maar ook telkens wanneer de bepaling der door analyse vast te stellen waarden dienstig is voor de vaststelling van fraudes en valsheidsdelicten.
2. Verordening nr. 1539/71 geeft geen uitputtende regeling, doch laat de Lid-Staten de bevoegdheid om ter bepaling van bestanddelen die bij de toepassing van de verordeningen nrs. 816/70 en 817/70 niet in aanmerking worden genomen, andere analysemethoden toe te passen.
3. Bij de huidige stand van het Gemeenschapsrecht kan een Lid-Staat een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte, gebaseerd op de verhouding tussen het alcoholgehalte en het met de 100°-methode bepaalde gehalte aan droge stof, als nationale controlemaatregel gebruiken, mits dit vermoeden weerlegbaar is en dusdanig wordt toegepast dat wijn uit andere Lid-Staten daardoor rechtens of feitelijk niet in een nadeliger positie wordt gebracht.

In de zaak 64-75

betreffende een verzoek krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag van het Cour d'appel te Lyon, in het aldaar aanhangig geding tussen

1 — Procestaal: Frans.

DE PROCUREUR-GENERAAL BIJ DE COUR D'APPEL TE LYON

en

HENRI MOMMESSIN, wonende te Charnay lez Macon, verdachte,

JEAN-CLAUDE CHEVALIER, wonende te Saint Etienne lez Oullières, verdachte,

alsmede

INSTITUT NATIONAL DES APPELLATIONS D'ORIGINE, te Parijs, gevoegde partij

DIRECTION GÉNÉRALE DES IMPÔTS DU DÉPARTEMENT DU RHÔNE, te Lyon, gevoegde partij,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van verordening (EEG) nr. 1539/71 van de Commissie van 19 juli 1971 tot vaststelling van de in de wijnsector toe te passen communautaire analysemethoden (PB nr. L 163, blz. 41) — met betrekking tot een analysemethode op grond waarvan het alcoholpercentage naar Frans recht mag worden vermoed te zijn opgevoerd —

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, H. Kutscher, Kamerpresident, A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, M. Sørensen en A. J. Mackenzie Stuart, Rechters,

Advocaat-Generaal: A. Trabucchi
Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de verwijzingsbeschikking en de krachtens artikel 20 van het Statuut van het Hof van Justitie van de EEG ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en de procesvoering

1. Wijn is een produkt dat door gisting uit druiven of druivesap wordt verkregen. Druiven bevatten suiker welke onder

invloed van gist op natuurlijke wijze in alcohol wordt omgezet.

De in het produkt voorkomende natuurlijke alcohol kan met behulp van verschillende technieken worden „verrijkt" door rechtstreekse toevoeging van alcohol aan de wijn of aan de most — of door rechtstreekse toevoeging van suiker — aan de most of aan de pas geoogste druiven —.

Deze verschillende bewerkingen zijn evenwel verboden of aan stringente voorschriften gebonden.

2. Zodanige voorschriften liggen besloten in de verordeningen der Gemeenschap waarbij sedert 1 juni 1970 een gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt in het leven is geroepen. Bij verordening (EEG) nr. 816/70 houdende aanvullende bepalingen inzake de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt zijn voorschriften gegeven die behoudens bepaling van het tegendeel voor alle produkten in deze sector gelden. Titel IV draagt het opschrift: „voorschriften betreffende sommige oenologische procédés en het in de handel brengen". Artikel 18 noemt de gevallen waarin de Lid-Staten de verhoging van het natuurlijke alcoholgehalte van druiven, most en wijn kunnen toestaan. De volgende artikelen bepalen onder welke voorwaarden die verhoging mag plaatsvinden, en met name volgens welke methoden. De rechtstreekse toevoeging van alcohol ter verhoging van het alcoholgehalte is niet geregeld en dus verboden, hetgeen wordt bevestigd door het principiële verbod van artikel 25.

Overeenkomstige bepalingen zijn vervat in de artikelen 7 en 9 van verordening nr. 817/70, houdende vaststelling van bijzondere bepalingen betreffende in bepaalde gebieden voortgebrachte kwaliteitswijnen.

3. Vóór de inwerkingtreding van de Gemeenschapsregeling was toevoeging van alcohol aan wijn naar Frans recht verboden. Dit verbod was ingevoerd bij de wet van 24 juli 1894 betreffende fraudes bij de verkoop van wijn. De bepaling is overgenomen in artikel 8 van het decreet van 1 december 1936, de zogenoemde „Code du vin". Na de totstandbrenging van de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt is de wet van 24 juli 1894, voor zover betrekking hebbend op de toevoeging van alcohol aan wijn, bij decreet nr. 72.309 van 21 april 1972 afgeschaft.

Vóór de totstandbrenging van de gemeenschappelijke ordening was ook het toevoegen van suiker door het Franse recht gereglementeerd. In sommige gebieden was het verboden, in andere toegestaan.

4. Effectief optreden tegen overtredingen werd mogelijk gemaakt door een bepaling van het Franse decreet van 19 april 1898 betreffende wijnen met een verhoogd alcoholgehalte — overgenomen in artikel 8 van de Code du vin — behelzende een desbetreffend rechtsvermoeden en luidende als volgt:

„Wordt vermoed een verhoogd alcoholgehalte te bezitten rode wijn waarbij de verhouding alcohol-gereduceerd extract groter is dan 4,6 en witte wijn waarbij deze verhouding groter is dan 6,5. Dit vermoeden kan evenwel worden weerlegd, wanneer op grond van vergelijking van de verschillende bestanddelen van de wijn, van smaakproeven, de omstandigheden bij de bereiding, de plaats van herkomst, kan worden aangenomen dat hij uitsluitend het produkt is van de fermentatie van verse druiven."

Het vermoeden berust op de volgende premissen: Wijn bevat enerzijds een klein aantal in ruime mate aanwezige vluchtige stoffen (bij voorbeeld alcohol, vluchtige zuren) en anderzijds niet-vluchtige stoffen (bij voorbeeld zouten, zuren, glycerol, pectinen). De niet-vluchtige stoffen vormen de „droge stof".

Door toevoeging van suiker en alcohol wordt het evenwicht tussen de bestand-

delen van de wijn verstoord. De hoeveelheid alcohol wordt vergroot zonder dat ook de hoeveelheid van de meeste andere stoffen groter wordt. De stijging van het gehalte aan droge stof loopt dus niet parallel aan de stijging van het alcoholgehalte. Blijkens de ervaring bestaat er evenwel een zekere verhouding tussen het gewicht van de gereduceerde droge stof en het gewicht van de alcohol in de wijn. Wanneer het verhoudingsgetal groter is dan bepaalde wettelijk vastgelegde maxima, mag derhalve worden vermoed dat de wijn door toevoeging van suiker of alcohol is verrijkt.

5. Met dit vermoeden kan slechts worden gewerkt als de methode is aangewezen volgens welke het gehalte aan droge stof dient te worden berekend.[1]

Voor de berekening van het gehalte aan droge stof zijn verscheidene analysemethoden ontwikkeld. Eén daarvan is de 100°-methode, bestaande in weging van het residu na verdamping van de vluchtige stoffen bij 100°. Een andere is de „vacuummethode bij 70°", bestaande in weging van het residu na verdamping in vacuum van de vluchtige stoffen bij 70°. Een derde methode is de „densimetrische", waarbij het gehalte aan droge stof indirect wordt berekend aan de hand van de dichtheid van de wijn nadat de alcohol eraan is onttrokken en door toevoeging van water het oorspronkelijke volume ervan is hersteld.

De keuze tussen deze verschillende wijzen van berekening van het gehalte aan droge stof is van praktisch belang; de uitkomsten lopen blijkbaar uiteen. (Met de 100°-methode verkrijgt men een lager gehalte aan droge stof dan met de beide andere methoden, omdat een bepaalde fractie van de minder restistente bestanddelen bij verdamping bij 100° vervluchtigt.)

De 100°-methode is in Frankrijk vastgesteld bij verordening van 18 januari 1907 en voor de bepaling van de verhouding alcohol-droge stof bij verordening van 22 april 1908 nader omschreven.

Verordening nr. 1539/71 (EEG) van de Commissie van 19 juli 1971 tot vaststelling van de in de wijnsector toe te passen communautaire analysemethoden (PB nr. L 163, blz. 41), bepaalt in artikel 1, lid 1:

„De analysemethoden voor de toepassing van de verordeningen (EEG) nrs. 816/70 en 817/70 zijn de in de bijlage van deze verordening aangegeven methoden."

Punt 3 van de bijlage luidt:

„Het totaal gehalte aan droge stof wordt bepaald door densimetrie en indirect berekend op basis van de dichtheid van het residu zonder alcohol."

6. De heren Mommessin, president-directeur-generaal van de naamloze vennootschap Mommessin en J.-C. Chevalier, wijnbouwer, zijn bij vonnis van 12 juni 1973 door de Tribunal de grande instance te Villefranche-sur-Saône veroordeeld ter zake dat zij in 1971 en 1972 onrechtmatig suiker aan wijn hadden toegevoegd (Chevalier) en in de handel gebracht c.q. verkocht onder de benaming „Beaujolais Villages" (beiden).

Zij kwamen in hoger beroep bij het Cour d'appel te Lyon die op grond van de overwegingen „dat het gestelde verschil tussen het communautaire en het nationale voorschrift betreffende de verkrijging van de droge stof wel ter zake is, zodat moet worden onderzocht of de in de verordening omschreven analysemethoden in alle gevallen moeten worden toegepast, dus ook bij de opsporing van fraude, zoals Mommessin beweert, dan wel of, zoals de aanklacht stelt, hun toepassing is beperkt tot de identificatie van wijnen voor handelsdoeleinden" en „dat weliswaar de considerans der verordening

1 — Artikel 8 van de Code du vin gebruikt de term „extrait réduit", omschreven in de bijlage bij de verordening van 24 juni 1963 betreffende de officiële analysemethoden voor wijn en most: „Het *extrait réduit* is het totale gehalte aan droge stof, verminderd met het totale suikergehalte voor zover groter dan 1 gram, het gehalte aan kaliumsulfaat voor zover groter dan 1 gram, het gehalte aan mannitol, voor zover aanwezig, en alle eventueel aan de wijn toegevoegde chemische stoffen."

verklaart dat de daarin omschreven methoden „verplicht moeten zijn voor elke handelstransactie en *elke controleverrichting*", doch niettemin de verordening nrs. 816/70 en 817/70, tot toepassing waarvan verordening nr. 1539/71 is vastgesteld, verwijzen naar artikel 43 EEG-Verdrag, dat uitsluitend betrekking heeft op de totstandbrenging en uitvoering van een gemeenschappelijk landbouwbeleid, en bepalingen bevatten betreffende de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt", het geding heeft geschorst en het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag om een uitspraak verzocht heeft met betrekking tot de vraag:

„of de gemeenschappelijke analysemethoden die in de wijnsector van toepassing zijn en die zijn vastgesteld bij verordening (EEG) nr. 1539/71 van 19 juli 1971, ook bij de opsporing en de vervolging van ten aanzien van wijn gepleegde fraude moeten worden toegepast."

7. Het verwijzingsarrest is op 21 juli 1975 ter griffie van het Hof ingesteld.

Overeenkomstig artikel 20 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de EEG zijn er door de Franse Regering en de Commissie schriftelijke opmerkingen ingediend.

Het Hof heeft op rapport van de Rechter-Rapporteur en de Advocaat-Generaal gehoord, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

8. Bij arresten van 30 september 1975, gewezen in de gevoegde zaken 89-74, 18 en 19-75 en in de gevoegde zaken 10 tot 14-75 heeft het Hof in hoofdzaak gelijkluidende vragen van het Cour d'appel te Bordeaux en het Cour d'appel te Aix-en-Provence beantwoord.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

1. Opmerkingen van de Franse Regering

De Franse Regering wijst er allereerst op dat verordening nr. 1539/71 (Franse versie) „analysemethoden" betreft, met andere woorden niet alle analysemethoden. De verordening voorziet zulke methoden alleen voor de bepaling van waarden waarnaar krachtens artikel 11 van verordening nr. 817/70 een onderzoek moet worden ingesteld — en die voor de kwaliteit van de in bepaalde streken verbouwde wijnen bepalend zijn —. Verordening nr. 1539/71 betreft dus volgens de Franse Regering alleen de vaststelling van de identiteit en kwaliteit der wijnen; aan met fraude en vervalsing verband houdende controles is niet gedacht.

De regering wijst er op dat dit blijkbaar ook het standpunt is van de Commissie, die in haar antwoord van 29 mai 1974 op een in het Parlement gestelde schriftelijke vraag haar voornemen te kennen heeft gegeven aan de Raad een voorstel te doen houdende bepalingen nopens gemeenschappelijke methoden en regelen volgens welke overtredingen van de voorschriften betreffende de oenologische procédés dienen te worden opgespoord.

Met name met betrekking tot de handhaving van artikel 8 van de Code du vin heeft de Franse Regering opgemerkt dat „de verhouding gewichtsvolume alcoholgereduceerd extract" geen analytische norm is, maar de formulering van een oenologische regel, welks toepassing leidt tot vaststelling van de mate waarin het alcoholgehalte in een gegeven geval is verhoogd, door vergelijking met proefondervindelijk vastgestelde constanten.

Bij de toepassing van zo'n regel moet men natuurlijk uitgaan van de daarin uitdrukkelijk genoemde waarden en van de opgegeven hoeveelheden.

Wat de droge stof betreft hoede man zich voor begripsverwarring als gevolg van het bestaan van vergelijkbare benamingen, die evenwel op anders samengestelde complexen betrekking hebben. Vóór de definitie van het totaal gehalte aan droge stof in de verordening van 24 juni 1963 kende de Franse wettelijke regeling uitsluitend het gehalte aan droge stof verkregen door bepaling bij 100°. Dit ge-

halte verschilt van het totale gehalte doordat sommige droge stoffen tijdens het koken bij 100° verbranden. Dit gehalte wordt meestal aangeduid als „gehalte droge stof bij 100°". In bepaalde gevallen (niet meer dan 1 gram suiker per liter; geen kaliumsulfaat) komt dit overeen met het gereduceerd extract bedoeld in artikel 8 van de Code du vin, maar het kan nooit worden beschouwd als het totaal gehalte aan droge stof.

De analysten zijn het er bovendien over eens dat het onmogelijk is een omzettingscoëfficiënt te vinden om van het „totaal gehalte" aan droge stof tot het „gehalte" aan droge stof te komen. Bij bepaling van het gehalte aan droge stof bij 100° volgens de Franse opvatting, worden de meeste dextranen en pectinederivaten alsmede een gedeelte van de glycerol buiten beschouwing gelaten; daardoor is voor de zelfde wijn het getal dat de waarde van de droge stof bij 100° weergeeft, lager dan dat bij toepassing der densimetrische methode wordt verkregen. Juist het feit dat genoemde stoffen in zulke uiteenlopende hoeveelheden in de verschillende wijnen kunnen voorkomen, maakt omzetting van de uitkomsten van de ene methode in die van de andere praktisch onmogelijk.

De Franse Regering betoogt voorts dat er geen enkele Gemeenschapsbepaling bestaat met een omschrijving van de methode ter bepaling van het gehalte aan droge stof of van het gereduceerd extract. Daarom kan een nationale bepaling, die niet in strijd is met een bepaling van Gemeenschapsrecht en er ook niet mee samenloopt, niet geacht worden te zijn afgeschaft.

De slotsom luidt dus dat de bij toepassing van artikel 8 van de Code du vin te volgen methode ter bepaling van het droog extract bij 100° zich met verordening nr. 1539/71 verdraagt.

2. Opmerkingen van de Commissie

De Commissie beantwoordt in de eerste plaats de vraag of de bij verordening nr. 1539/71 van 19 juli 1971 vastgestelde methoden ook bij de opsporing en vervolging van wijnfraude moeten worden toegepast en vervolgens de vraag of die verordening de Lid-Staten toestaat de „100°-methode" voor de bepaling van het droog extract — en wel ter vaststelling van de verhouding alcohol-droog extract — voor te schrijven.

Met betrekking tot de eerste vraag herinnert de Commissie eraan dat de vraag gesteld wordt in verband met de specifieke fraude die bestaat in toevoeging van alcohol als bedoeld in het Gemeenschapsrecht. Bij de opsporing en vervolging van door particulieren begane overtredingen van die regelen passen de Lid-Staten verordeningen nrs. 816/70 en 817/70 toe. Waar in artikel 39 bis van verordening nr. 816/70 en in artikel 9 van verordening nr. 1594/70 bovendien aan de Lid-Staten wordt opgedragen passende maatregelen te nemen om eerbiediging van de desbetreffende communautaire voorschriften af te dwingen, is ook het overheidsoptreden bij de opsporing en vervolging van fraude met zoveel woorden onder de toepassing der verordeningen nrs. 816/70 en 817/70 gebracht.

Ook al mocht de wetgever van de Gemeenschap bij vaststelling van verordening nr. 1539/71 vooral hebben gedacht aan analysemethoden ter vaststelling van in de communautaire „wijn"-verordeningen met zoveel woorden genoemde waarden, het blijft een feit dat het dispositief der verordening ruimer is geredigeerd.

Een en ander vindt bevestiging in de considerans, en wel met name in de derde overweging. Weliswaar pleiten de met zoveel woorden aan de verordening ten grondslag gelegde bepalingen voor een restrictieve uitlegging. Maar dat doet volgens de Commissie aan de ondubbelzinnige bewoordingen van het dispositief — en de redengeving — niet af.

Ten aanzien van de tweede vraag betoogt de Commissie dat het de Lid-Staten

volgens verordening nr. 1539/71 niet vrijstaat met het oog op de bepaling van het droog extract van wijn ter vaststelling van de verhouding alcohol-gereduceerd droog extract voor het droog extract een andere analysemethode voor te schrijven dan de densimetrische.

De Commissie wijst er op dat de verordening dwingend geredigeerd is en dat alleen de in de bijlage voorziene analysemethoden ter vaststelling van de aldaar genoemde waarden kunnen worden gebruikt.

De Commissie constateert vervolgens dat wie wil werken met het rechtsvermoeden dat het alcoholgehalte is opgevoerd, het totaal droog extract moet bepalen en niet een andere waarde, zoals het gereduceerd droog extract of alleen maar het droog extract — waarop sommigen zich beroepen —; wat het Franse recht betreft: men kan niet staande houden dat volgens de 100°-methode iets anders dan het totaal extract wordt vastgesteld; ook wordt in de Franse wettelijke regeling zelf het gereduceerd extract omschreven als een van het totaal extract afgeleide grootheid.

Overwegende dat de Franse Regering, vertegenwoordigd door de heer R. Tinlot, hoofdinspecteur op de dienst voor fraudezaken van het ministerie van Landbouw, en de Commissie, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur, ter openbare terechtzitting van 20 november 1975 mondelinge opmerkingen hebben gemaakt;

Overwegende dat de Advocaat-Generaal ter terechtzitting van 26 november 1975 conclusie heeft genomen;

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het Cour d'appel te Lyon bij arrest van 23 mei 1975, ingekomen op 21 juli 1975, het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag een vraag heeft gesteld inzake de uitlegging van verordening nr. 1539/71 van de Commissie van 19 juli 1971 tot vaststelling van de in de wijnsector toe te passen communautaire analysemethoden (PB nr. L 163, blz. 41);

2 Overwegende dat de vraag blijkens het verwijzingsarrest is gesteld in een strafzaak tegen een wijnbouwer en een wijnhandelaar die terechtstonden ter zake dat zij onrechtmatig suiker zouden hebben toegevoegd aan partijen rode wijn en die wijn vervolgens onder de benaming „Beaujolais Villages" in de handel zouden hebben gebracht;

3 dat de vervolging is gegrond op artikel 8 van de Code du vin, dat met overneming van de bepalingen van de verordening van 19 april 1898 bepaalt dat rechtens wordt vermoed een verhoogd alcoholgehalte te bezitten rode wijn waarbij het verhoudingsgetal alcohol-gereduceerd extract groter is dan 4,6, en witte wijn waarbij dit getal groter is dan 6,5, behoudens zekere correcties met het oog op bijzondere wijzen van wijnbereiding;

4 dat krachtens de voorschriften door de Franse overheid ter bestrijding van fraude en valsheidsdelicten op dit gebied gegeven, de zogenaamde 100°-methode wordt gebezigd ter bepaling van het droog extract — met het oog op de vaststelling van het in artikel 8 van de Code du vin bedoelde verhoudingsgetal alcohol-gereduceerd droog extract —;

5 Overwegende dat het Hof te Lyon wenst te weten „of de gemeenschappelijke analysemethoden die in de wijnsector van toepassing zijn en die zijn vastgesteld bij verordening (EEG) nr. 1539/71 van 19 juli 1971, ook bij de opsporing en de vervolging van ten aanzien van wijn gepleegde fraude moeten worden toegepast";

6 Overwegende dat volgens artikel 1 dier verordening de in haar bijlage aangegeven analysemethoden zijn voorgeschreven voor de toepassing van 's Raads verordeningen van 28 april 1970 nrs. 816/70 houdende aanvullende bepalingen inzake de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt en 817/70 houdende vaststelling van bijzondere bepalingen betreffende in bepaalde gebieden voortgebrachte kwaliteitswijnen (PB nr. L 99, blz. 1 en blz. 20);

7 dat ingevolge punt 3 van de bijlage „het totaal gehalte aan droge stof wordt bepaald door densimetrie en indirect berekend op basis van de dichtheid van het residu zonder alcohol";

8 dat er met het oog op een beslissing over de vraag of deze methoden — en andere in de verordening omschreven methoden — ook bij de opsporing en vervolging van fraude moeten worden gevolgd, aanstonds op dient worden gewezen dat zij in de eerste plaats zijn voorgeschreven ter bepaling van de waarden der verschillende bestanddelen welke de wijn moet bezitten om als in een bepaalde streek geproduceerde tafelwijn of kwaliteitswijn — in de zin van de verordeningen nrs. 816/70 en 817/70 — te kunnen worden aangemerkt —;

9 dat echter volgens de derde overweging van de considerans van verordening nr. 1539/71 „de genoemde methoden verplicht moeten zijn voor elke handelstransactie en elke controleverrichting";

10 dat zulks wil zeggen dat bedoelde methoden niet alleen moeten worden gevolgd wanneer de wijn voor handelsdoeleinden aan de analyse moet worden onderworpen, maar ook telkens wanneer de bepaling van voormelde waarden dienstig is voor de vaststelling van fraudes en valsheidsdelicten;

11 dat anderzijds dient te worden vastgesteld dat de in verordening nr. 1539/71 voorgeschreven analysemethoden alleen dienen voor de bepaling van de in de bijlage der verordening opgesomde bestanddelen;

12 dat de verordening met andere woorden geen uitputtende regeling geeft, doch aan de Lid-Staten de bevoegdheid laat om ter bepaling van bestanddelen die bij de toepassing van de verordeningen nrs. 816/70 en 817/70 niet in aanmerking worden genomen, andere analysemethoden toe te passen;

13 Overwegende dat evenwel aan de nationale rechter, wat de uitlegging van het Gemeenschapsrecht betreft, alle gegevens dienen te worden verschaft welke hem bij de beoordeling van de gevolgen der betrokken gemeenschapsrechtelijke bepalingen van nut kunnen zijn, zodat moet worden onderzocht of toepassing van de 100°-methode — ten einde te kunnen werken met een rechtsvermoeden als bedoeld in artikel 8 van de Code du vin — erop afstuit;

14 dat dan de prealabele vraag rijst of zodanig rechtsvermoeden ter vaststelling van gevallen van verhoging van het alcoholgehalte, ook afgezien van de gebezigde analysemethoden, wel met de regeling van de Gemeenschap verenigbaar is;

15 Overwegende dat te dien aanzien dient te worden opgemerkt dat de regeling van de Gemeenschap tot nu toe weliswaar niet voor alle oenologische procédés geldt, doch dat verordening nr. 816/70 in haar titel IV wel duidelijke bepalingen inzake de verrijking van wijn geeft waarnaar in de artikelen 7 en 9 van verordening nr. 817/70 wordt verwezen;

16 dat naar luid van het krachtens artikel 12 van 's Raads verordening nr. 2680/72 van 12 december 1972 in verordening nr. 816/70 opgenomen artikel 39 bis de Lid-Staten de nodige maatregelen nemen om „deze verordening" te doen naleven;

17 dat deze regel er bovendien toe strekt de regel van artikel 9 van verordening nr. 1594/70 van de Commissie — van 5 augustus 1970 —, volgens welke de Lid-Staten tot de vastelling van „communautaire bepalingen ter zake" „alle dienstige maatregelen treffen om inachtneming van de voorschriften betreffende de verrijking, de aanzuring en de ontzuring te waarborgen", te bevestigen en van algemene toepassing te doen zijn;

18 dat de Lid-Staten mitsdien gehouden zijn doeltreffende controlemaatregelen te nemen, onverminderd hun bevoegdheid om binnen de grenzen door andere gemeenschapsrechtelijke regelen gesteld, de methoden te kiezen welke hun passend voorkomen;

19 dat aldus, wanneer een Lid-Staat voor de opsporing van ongeoorloofde verrijkingen een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte invoert of handhaaft dat, zoals artikel 8 van de Code du vin, op de verhouding alcohol-droge stof berust, de vraag rijst of zulk een bepaling moet worden beschouwd als een tot het nationale domein behorende controlemaatregel dan wel als een analytische norm, die met de Gemeenschapsregeling ter zake onverenigbaar zou kunnen zijn;

20 dat zodanig rechtsvermoeden als een controlemaatregel — en niet als een analytische norm — moet worden aangemerkt wanneer het niet onweerlegbaar is, doch door tegenbewijs kan worden ontkracht;

21 dat derhalve overeenkomstig de opvatting van de nationale rechter moet worden geconcludeerd dat de communautaire regeling er zich naar haar tegenwoordige stand niet tegen verzet dat een Lid-Staat bij haar controles — ter opsporing van gevallen van opvoering van het alcoholgehalte — een rechtsvermoeden hanteert;

22 Overwegende dat vervolgens dient te worden nagegaan of het nochtans op grond van de communautaire bepalingen betreffende de op wijn toe te passen analysemethoden uitgesloten moet worden geacht dat een Lid-Staat zulk een controlemaatregel toepast — en wel zulks omdat daartoe een volgens de communautaire regeling niet geoorloofde analysemethode zou moeten worden gebezigd —;

23 Overwegende dat blijkens artikel 1 van verordening nr. 1539/71 de densimetrische methode welke volgens de bijlage ter bepaling van de totale droge stof moet worden gevolgd, met de andere in de bijlage genoemde methoden is voorgeschreven „voor de toepassing van de verordeningen (EEG) nrs. 816/70 en 817/70";

24 dat derhalve om uit te maken of de densimetrische methode moet worden gevolgd allereerst dient te worden nagegaan of de nationale controlemaatregel onder de toepassing van de verordeningen nrs. 816/70 en 817/70 valt;

25 dat er te dien aanzien aan dient te worden herinnerd dat verordening nr. 816/70 weliswaar de Lid-Staten de keus der controlemaatregelen laat, doch hen tevens verplicht er op toe te zien dat de bepalingen betreffende de oenologische procédés, de verrijking van wijn eronder begrepen, worden nageleefd;

26 dat deze situatie zich in ieder geval voordoet sinds bij de op 1 januari 1973 in werking getreden verordening nr. 2680/72 van 12 december 1972 in verordening nr. 816/70 het nieuwe artikel 39 bis is opgenomen, volgens hetwelk „de Lid-Staten ... de nodige maatregelen [nemen] om deze verordening te doen naleven";

27 dat hieruit moet worden geconcludeerd dat een nationale controlemaatregel bestemd voor de opsporing van gevallen waarin wijn met schending der communautaire bepalingen is verrijkt, onder de toepassing van verordening nr. 816/70 — en mitsdien onder die van verordening nr. 1539/71 betreffende de analysemethoden — valt;

28 Overwegende dat evenwel ter beantwoording van de gestelde vraag bovendien moet worden nagegaan of een op de verhouding alcohol-droge stof gebaseerd rechtsvermoeden in de praktijk bruikbaar is wanneer voor de bepaling van het totaal gehalte aan droge stof alleen de in verordening nr. 1539/71 voorgeschreven densimetrische methode is toegelaten;

29 dat het betrokken rechtsvermoeden op een oenologische ervaringsregel is gebaseerd, volgens welke het natuurlijke gistingsproces een bepaalde verhouding tussen het gewichtsvolume alcohol en het gewichtsvolume gereduceerd droog extract van de wijn tot stand brengt;

30 dat de term „gereduceerd droog extract", waarmee in deze context wordt gewerkt, zich van het in de communautaire bepaling gebruikte term „totaal gehalte aan droge stof" blijkt te onderscheiden, niet slechts door de deductie van bepaalde stoffen, maar ook door het feit dat hij, voor het extraheren van de droge stof van de wijn, het uitsluitend gebruik van de zogenaamde 100°-methode onderstelt;

31 dat immers de berekening van het gereduceerd droog extract met behulp van een andere analysemethode, met name de densimetrische, niet mogelijk blijkt en er kennelijk geen coëfficiënten bestaan waarmee de met andere methoden

gevonden waarden droge stof in die van de 100°-methode zouden kunnen worden omgezet;

32 dat er ondanks de kritiek die deze methode in wetenschappelijke en professionele kring ontmoet, tot nog toe geen enkele andere methode is gevonden die haar bij de toepassing van het rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte zou kunnen vervangen;

33 dat dit rechtsvermoeden derhalve bij verplicht gebruik van de densimetrische methode en uitsluiting van de 100°-methode onbruikbaar zou worden, doch dat men anderzijds bij gebruik van laatstgenoemde methode omzichtig te werk dient te gaan;

34 Overwegende dat het door de Gemeenschapsverordening voorgeschreven gebruik van de densimetrische methode geen doel op zichzelf is, maar een middel om de communautaire bepalingen betreffende de oenologische procédés en de kwaliteit van wijn te doen naleven;

35 dat het dus bij gebreke van communautaire controlemaatregelen met het doel van de betrokken Gemeenschapsregeling in strijd zou zijn toepassing van die methode te verlangen, wanneer daarmede de enige thans bekende controlemaatregel om verhoging van het alcoholgehalte vast te stellen, zijn bruikbaarheid zou verliezen;

36 dat hieruit moet volgen dat, zolang meer geëigende methoden ontbreken, de Gemeenschapsregeling voor de wijnsector zich er niet tegen verzet dat de Lid-Staten de 100°-methode gebruiken ter bepaling van het gehalte aan droge stof van wijn — met het oog op de toepassing van een op de verhouding alcohol-droge stof gebaseerd rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte —;

37 Overwegende dat hieraan, naar in 's Hofs arresten van 30 september 1975, gewezen in de gevoegde zaken 89-74 en 18 en 19-75 alsmede in de gevoegde zaken 10 tot 14-75 is overwogen, dient te worden toegevoegd dat ten aanzien van wijn uit andere Lid-Staten zodanig rechtsvermoeden op zodanige wijze dient te worden toegepast dat iedere discriminatie wordt vermeden;

Ten aanzien van de kosten

38 Overwegende dat de kosten door de Franse Regering en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen;

39 dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door de Cour d'appel te Lyon bij arrest van 23 mei 1975 gestelde vraag, verklaart voor recht:

De verordeningen nrs. 816/70, 817/70 en 1539/71 moeten worden uitgelegd als volgt:

Bij de huidige stand van het Gemeenschapsrecht kan een Lid-Staat een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte, gebaseerd op de verhouding tussen het alcoholgehalte, gebaseerd op de verhouding tussen het alcoholgehalte en het met de 100°-methode bepaalde gehalte aan droge stof, als nationale controlemaatregel gebruiken, mits dit vermoeden weerlegbaar is en dusdanig wordt toegepast, dat wijn uit andere Lid-Staten daardoor rechtens of feitelijk niet in een nadeliger positie wordt gebracht.

Lecourt Kutscher Donner

Mertens de Wilmars Pescatore Sørensen Mackenzie Stuart

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op negen december negentienhonderdvijfenzeventig.

De Griffier De President

A. Van Houtte R. Lecourt